

Arbeiderpartiet
26/6/1945

Fellesprogrammet

(1)
1 (2)
117044

1. Valg på nytt storting holdes så snart som mulig. På det nye storting må valgloven endres for at Stortinget kan bli det best mulige uttrykk for folkevilljen. Alle som har fylt 21 år, skal ha stemmerett. Det gjennomføres en forenklet samlet budsjettbehandling og en parlamentarisk praksis som kan styrke Regjeringens stilling og ansvar. Spørsmålet om folkeavstemning og oppløsningsrett tas opp til ny utredning.

2. De midlertidig oppnevnte ordførere og råd fungerer bare til de gamle kommunestyre kan innkalles og velge nytt formannskap. Valg på nye kommunestyre finer sted så snart det forsvarelig kan skje.

3. Det oppnevnes en kommisjon til å undersøke Stortingets, Regjeringens, Høyesteretts, Administrasjonsrådets og sivile og militære myndigheters forhold før og etter 9. april 1940. Kommisjonens betenkning avgis til det nye storting som vedtar eventuelle forføyninger.

4. Det gjennomføres de nødvendige tiltak for å sikre landets forsyninger, og for å gjenreise de ødelagte distrikter og vårt skadelidte produksjonsapparat. Ingen arbeidsledighet må tåles. All offentlig og privat foretaksomhet settes inn i gjenreisningen av vårt arbeidsliv. Det vedtas ekstraordinære tiltak for snarest mulig å innhente det som er forsvunnet på fagopplæringsområdet under krigen, og bringe til veie en tilstrekkelig stab av faglært arbeidskraft. Valufakontroll og kontroll med råvaretildeling, priser og rasjonering fortsetter inntil det nye storting har kunnet trekke opp retningslinjer i disse spørsmål. De sosiale goder som tidligere er gjennomført, opprettholdes.

5. Åreslønn bevilges til familiene etter dem som er falt i krigen, etter patrioter som enten er henrettet eller har mistet livet på annen måte under kampen for frigjøringen og etter sjøfolk som er omkommet ved krigsforlis. Likeledes til folk som er blitt invalider og arbeidsuføre ved krigshandlinger, tortur og liknende. Det blir gitt adgang til å yte politiske fanger vederlag for påført tap og skade under hensyn til fangetid og økonomiske forhold. I den utstrekning det er mulig gis det erstatning til

dem som har lidt skade ved krigen og okkupasjonen.

6. De som har forrådt sitt land eller på annen måte har skadet norske interesser, må straffes hurtig og strengt. Oppgjøret må skje etter norsk lov og rett, og ingen må ta seg selv til rette. De som har stilt seg til fiendens tjeneste, må avgi den vinning de har oppnådd ved det.

II. Økonomisk politikk.

1. Oppgaven for vårt næringsliv og all økonomisk virksomhet i landet er å skape arbeid for alle og øket produksjon, så en gjennom rettferdig fordeling av resultatene kan gi alle gode kår.

For at vårt samfunn kan føre en effektiv og målbevisst økonomisk politikk med dette formål for øye og nytte ut all privat og offentlig virkelyst, initiativ og foretaksomhet fullt ut i tillitsfullt og planmessig samarbeid mellom Staten og de private interesser, omorganiseres sentraladministrasjonen og utstyres med de nødvendige organer for denne oppgave. Det opprettes bransjeutvalg i alle næringer og et samarbeidsråd som skal være Regjeringens rådgiver i økonomiske, finansielle og næringspolitiske spørsmål. I sentraladministrasjonen gis det plass i ledende stillinger også for folk fra det praktiske liv, og i utvalg og råd fra Staten sine egne representanter. De øvrige medlemmer av utvalg og råd oppnevnes av Regjeringen blant folk som er utpekt av næringslivets og arbeidernes og funksjonærenes egne organisasjoner. Reglene for myndighetsområdet og arbeidet fastsettes av Stortinget.

Vår pengepolitikk må ta sikte på å skape stabilitet, tillit og stimulere arbeidslivet og må innrettes etter samfunnsmessige behov. Priser, penge- og kredittvesen reguleres etter de retningslinjer som i samsvar med dette program blir fastsatt for den økonomiske politikk.

Den vitenskapelige forskning på produksjonens område utbygges videre og organiseres rasjonelt med et sentrallinstitutt for utnyttning av forskningens resultater i produksjonens tjeneste. En mere effektiv økonomisk statistikk.

Ved de enkelte industrielle bedrifter opprettes rådgivende produksjonsutvalg av arbeidere, arbeidsgivere og funksjonærer for å øke interessen for å fremme den mest effektive produksjon, en god bedriftshygiene og yrkesopplæring.

Arbeidsformidlingen utbygges så den på den best mulige måte kan løse sin oppgave. Der hvor det er nødvendig organiseres overføring og omskolering av overflødig arbeidskraft til ny produksjon.

Alt lønnsarbeid reguleres ved tariffmessige overenskomster mellom arbeidsgivernes og arbeidernes og funksjonærenes organisasjoner på en slik måte at enhver konflikt blir løst uten streik, lock-out eller boikott.

For de yrker hvor fagorganisasjon helt eller delvis savnes skal riksmeglingsmannen kunne fastsette lønns- og arbeidsvilkårene.

Alle offentlige tiltak til supplering av arbeidsmulighetene skjer på alminnelige tariffvilkår.

Meglingsinstitusjonen utbygges slik at den til enhver tid kan ha full overblikk over alle lønns- og prisforhold.

2. Skattepolitikken

skal gjennomføre en rettferdig fordeling av byrdene på de forskjellige inntekts- og formuesgrupper med særlig skatteletting for familier med barn.

Forenkling og samordning av skattesystemet. En må ta sikte på å lette forholdene for kommuner med liten skatteevne, så de kan få sin rettmessige del i den alminnelige utvikling av samfunnsgodene. Her tas opp spørsmålet om samskatt, om fordeling av skatten for virksomheter som henter sin inntekt fra hele landet og en gradvis avløsning av omsetningskatten, som oppheves for boligbygging. Skatt av årets inntekt. Det opprettes et uavhengig sakkyndig institutt til granskning av skattetrykks fordeling og virkninger og av andre lands skattepolitikk.

3. Vår jordbrukspolitikk

må gi jordbruket en jevnbyrdig stilling ved siden av de andre næringer og ta sikte på en utjevning av livsvilkårene i landet. Gården trygges som ættens eiendom og bondeyrkets grunnlag. Øket arbeid for å dyrke ny jord og bringe vår dyrkede jord i god hevd. Videre utbygging av trygdeordningene og omsetningsorganisasjonene. Vår jordbruksproduksjon må mest mulig bygge på norske emner, så innførsel av kraftfôr etter hvert kan minkes. Praktiske foranstaltninger for å lette bondene adgangen til å nytte forskningsresultater og moderne driftsmidler. Anlegg av tørkerer og kjølelager for grønnsaker og frukt. Priser og transportforhold reguleres så et ordentlig, veldrevet bondebruk blir løsenet uten at jordbruksproduktene blir unødig fordyret for forbrukerne. Trekkraftspørsmålet for de mindre bruk løses.

Skogen gjenreises, først og fremst ved kysten og nordpå, hvor den er blitt hardt medfart i okkupasjonstiden. Rasjonelt kulturarbeid, gjennomføring av praktiske arbeidsmåter og redskapstyper. Effektiv utnyttning av alt skogsvirke. Forholdet mellom skogbruk og belte ordnes.

Fangst og fiske.

4. Fortsatt utbygging av våre fiskehåvner og planmessig arbeid for en rask fornying av våre fiskeres redskaper og av fiskerflåten på en slik måte at den fortsatt blir fiskernes eiendom. Norske verksteders og fabrikkers leveringsevne må utnyttes best mulig. Utvikling av moderne fangst- og tilvirkningsmetoder og transportmidler og effektive ruteordninger som kan øke det hjemlige forbruk og lette konkurransen på eksportmarkedene. Hovedvekten må legges på å utnytte fryse-, kjøle og tørketeknikken til framstilling av foredledte, høyt inntektsgivende fiskeprodukter. Utvidet fagopplæring av fiskere og tilvirkere, og aktivt forskings- og forsøksarbeid. Smidig organisert samvirke mellom alle ledd i salgssystemet, slik at prisene blir stabilisert og markedene utnyttet best mulig. Fremme av eksporten ved fagkyndige representanter på de viktigste markeder, effektiv kvalitetskontroll og avskaffelse av eksportavgiftene. Det må være en nasjonal oppgave å bringe vår skips- og hvalfangstflåte opp til den gamle størrelse så hurtig som mulig, og

på en slik måte at den som før blir fullt konkurransedyktig på fraktmarkedene og på fangstfeltene.

5. Industrireisingen

må særlig ta sikte på å utvikle de virksomheter som ligger naturlig til rette for vårt land. I første rekke må skipsbyggingen få en betydelig økning ved storverksteder som etter hvert kan nybygge og reparere storparten av vår flåte. Jernsaken må løses. Våre naturlige råprodukter: tre, malm, fisk, frukt o. s. v. må gis den høyest mulige foredling av våre egne industrianlegg.

Våre vannfall utbygges planmessig både for industrielt og alminnelig borgerlig behov under praktisk samkjøring mellom de forskjellige anlegg, så hele landet så snart som mulig kan få elektrisk kraft og jernbanene bli elektrifisert.

Det utarbeides en landsplan for samarbeid mellom våre kommunikasjoner, båt, bil, bane og fly, med sikte på våre næringers transportbehov og på reisetrafikken. Veinettet utvikles under hensyn til den økende biltrafikk og til de avstengte bygders behov.

III. Sosialpolitikk.

1. Sosiallovgivningen utvikles med sikte på å gjøre forsorgsvesenet overflødig. De sosiale trygder samarbeides så vi får en felles trygdeordning ved sykdom, uførhet, arbeidsledighet og alderdom. Spørsmålet om barnetrygd tas opp til ny behandling. Adgang for sjøfolk til å gå i land med pensjon ved en rimelig alder. Det utbygges en landsomfattende institusjon med lokale helsestasjoner og vandrende helse- og husestellere. Det gjennomføres standard typer av de viktigste bruks- og forbruksartikler for å sikre gode og solide varetyper til rimelige priser.

Boligbyggingen som er blitt katastrofalt forsvunnet i krigstiden, må gis en bre plass i gjenreisningsarbeidet. De krigsherjede strøk må komme i første rekke og det må utarbeides planer som sikrer en vakker og hensiktsmessig bebyggelse med det mål å skaffe gode og tilstrekkelig rommelige boliger for alle.

Et målbevisst edruelighetsarbeid i vern om ungdommen og fremme av større folkeedruelighet.